МОРОЗ О.В., ст. гр. МО-07в
Науч. руков.: Кравцова Л.В., ас.
АДИ ГВУЗ "Донецкий национальный технический университет"
г. Горловка

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Теоретически обоснована необходимость мер, направленных на повышение эффективности управления затратами предприятия в условиях рыночной экономике.

Актуальність. Комплекс заходів, що передбачається урядом України для стабілізації економіки, об'єктивно вимагає переходу всіх підприємств і галузей промисловості до противитратних методів господарювання, спрямованих на зменшення собівартості продукції. В першу чергу це стосується проблем недостатньо ефективного використання ресурсів підприємствами. Оскільки в умовах ринкової економіки головною метою підприємства є досягнення максимального прибутку, важко переоцінити роль аналізу витрат та управління ними. Питання, пов’язані з управлінням витратами підприємства, знайшли відображення в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів: І. Бланка, Г. Григоряна, Н. Данілочкіної, В. Завгороднього, Т. Карпової, К. Макконелла, П. Орлова, Д. Хана та ін. Незважаючи на велику кількість наукових праць, значні досягнення в теорії та практиці управління витратами є низка питань, недостатнє розроблення яких знижує ефективність управління витратами на вітчизняних підприємствах.

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та розробка загальних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності управління витратами підприємства в ринковій економіці.

Основна частина. Витрати є складною економічною категорією, яка поєднує в собі і процес формування необхідного обсягу економічних ресурсів на підприємстві, і процес їхнього використання. В ринковій економіці на розмір, структуру і динаміку витрат впливає як внутрішнє, так і зовнішнє середовище, зміни якого найчастіше відбуваються швидко і раптово, що вимагає організації системи забезпечення керівників підприємства релевантною інформацією щодо витрат на продукцію, аналіз якої в сукупності з даними досліджень зовнішнього середовища дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на досягнення стратегічних цілей та поточних задач діяльності підприємства, а також удосконалення методів планування і контролю витрат.

У ринковій економіці управління витратами як засіб досягнення високого економічного результату виробничо-господарської діяльності підприємства орієнтується не тільки на їх зниження, а й спрямовується на

зростання прибутку і забезпечення конкурентоспроможності підприємства [1].

При стратегічному і поточному плануванні діяльності підприємства мобілізація резервів зниження поточних майбутніх витрат, ефективніше використання його наявних ресурсів досягаються завдяки створенню комплексного методичного забезпечення, до якого входять: аналіз беззбитковості виробництва, маржинальний аналіз витрат і прибутку, функціонально-вартісний, техніко-економічний аналіз [2].

Для обґрунтованого планування витрат, комплексного здійснення їх контролю і регулювання необхідно забезпечити керівників центрів відповідальності релевантною інформацією та організувати комунікації між ними, що вимагає створення інформаційної системи управління витратами.

Особливістю становлення й розвитку управління витратами в Україні є те, що із заміною адміністративно-планової моделі господарювання на ринкову, керівники підприємств були змушені переходити від централізованого до самостійного управління витратами, що потребує вибору й застосування методів планування і контролю витрат, адекватних цілям і задачам управління ними.

У даний час поточне планування витрат здійснюється окремо від стратегічного і поточного планування діяльності підприємств [4]. Керівництво українських підприємств приділяє недостатню увагу моделюванню та врахуванню чинників, які впливають на поточні витрати, — через це на підприємствах залишаються невикористаними можливості підвищення ефективності операційної діяльності.

Також, на вітчизняних підприємствах відсутня організація системи центрів відповідальності; облік виробничих витрат характеризується слабкою аналітичністю й оперативністю, він не спрямований на надання інформації для прийняття рішень та оцінювання діяльності підрозділів, внаслідок чого здійснити ефективне регулювання не є можливим. Крім того, недостатньо розвинуто мотиваційні аспекти діяльності працівників, а оцінювання ефективності роботи адміністративно-управлінських відділів взагалі не провадиться.

Вітчизняним підприємствам не достає чіткого механізму управління витратами, що є притаманним ринковій економіці. Механізм управління включає: мету управління, чинники управління, методи впливу на дані чинники управління, ресурси управління — матеріальні і фінансові ресурси, соціальний і організаційний потенціали, при використанні яких реалізується управління та забезпечується досягнення поставленої мети [3]. Найкращим механізмом буде той, що дозволить забезпечити найбільшу зміну витрат у бік їх зменшення. Таку зміну витрат можна вважати внутрішніми резервами їх зменшення. Отже, головним завданням такого механізму управління є перебування та максимальне використання

внутрішніх резервів зменшення витрат у конкретних умовах виробництва. При цьому треба мати на увазі, що даний механізм має забезпечити інструментами відстеження залежності витрат від чинників, що їх визначають.

Висновки. Отже, можна запропонувати наступні загальні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності управління витратами вітчизняного підприємства в ринковій економіці:

здійснення планування витрат з урахуванням стратегічних цілей і поточних задач діяльності підприємства;

своєчасне забезпечення релевантною інформацією всіх рівнів управління витратами;

поточний і кінцевий контроль витрат, що покладається на виробничі й управлінські центри відповідальності;

наявність удосконаленої методики обґрунтування управлінських рішень на основі аналізу витрат;

широке застосування нових методичних підходів до обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, що відповідатимуть сучасним економічним умовам діяльності українських підприємств;

розроблення механізму бюджетного планування і контролю виробничих витрат;

гнучке реагування на змінення попиту покупців, що сприяє зростанню ефективності виробничої діяльності завдяки зниженню відносних постійних витрат;

здійснення аналізу причин відхилень фактичних виробничих витрат від запланованих.

Бібліографічний список

1. **Корінько М.Д, Тітаренко Г.Б.** Концептуальні основи управління витратами суб’єктів господарювання в умовах удосконалення ринкових відносин // Економіка та управління підприємствами. — 2009. — №9(99). — С.126-132.
2. **Орлов О.** Гибкое управление затратами и прибылью (маржинальный подход) // Економіст. — 2009. — №2. — С.24-29.
3. **Цал-Цалко Ю.С.** Витрати підприємства: Навчальний посібник. — К.:ЦУЛ, 2002. — 655 с.
4. **Трубочкина М.И.** Управление затратами предприятия. — М.: ИНФРА М, 2005. — 218 с.